

τῶν πάγων· ὁ Σουρτοῦρ τὰ τέκνα τοῦ Μοῦσπελ, ἡ γίγαντας τοῦ πυρός, οἵτινες καλπάζοντες βιαιώς ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τόξου Βιφρόστ καταθρύουσιν αὐτό. Τότε ἐξυπνᾷ ὁ φύλαξ αὐτοῦ Χεϊμδάλ, καὶ ἀφρυνίζει διὰ τῆς σάλπιγγος Γιαλλάρ τοὺς Ἄζους, οἵτινες σπεύδουσιν εἰς τὸν ἀγῶνα. Διεξάγεται οὕτω μάχη φοβερά ἐπὶ τῆς πεδιάδος Βιγρίδ, ἐχούσης εὖρος καὶ μήκος ἑκατὸν λευγῶν. Ὁ Ὀδὴν συμπλέκεται πρὸς τὸν λύκον Φένρις, ὁ Θῶρ πρὸς τὸν ὄφιν τῆς γῆς, ὁ Φρέϋρ παλαίει πρὸς τὸν Σουρτοῦρ, ὁ Τύρ κατὰ τοῦ τεραστίου κυνὸς Γάμρ, ὁ Χεϊμδάλ κατὰ τοῦ Λόκη, καὶ πανταχοῦ ἠτῶνται οἱ θεοί, καίτοι φρονεῦνται ὁ Γάμρ, ὁ Λόκης, καὶ ὁ Φένρις. Ὁ Σουρτοῦρ ρίπτει τότε φλόγας, καὶ ἀνάπτων πυρκαϊὰν φοβεράν, τὴν Σουρταλόγην, κατακαίει τὸ σύμπαν, οὕτω δὲ καταστρέφονται θεοὶ τε καὶ ἀνθρώποι μετὰ τῶν βασιλείων αὐτῶν. Ἀλλὰ συνεπεία τῆς πανωλεθρίας ταύτης ἐξέρχεται τῆς θαλάσσης τὸ Ἰδαβάλ, γῆ μακαριωτέρα καὶ περικαλλεστέρα, ἐνθα ζῶσι πλέον ὁ Βάλδερ καὶ ὁ Χόδερ μετὰ τῶν κεκαθαρμένων θεῶν καὶ τῶν ἀγνωτέρων ἐκ τῶν ἀνθρώπων.»

Ἐπεταὶ συνέχεια.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

[Τὸ κατωτέρω ἄρθρον ἐλήφθη ἐκ τοῦ μετ' ὀλίγον δημοσιευθησομένου δευτέρου φυλλαδίου τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μπάρτ καὶ Χίρστ ἐκδιδόμενου «Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ.»]

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο φέρεται βιβλίον τι, συντεταγμένον ἀτέχνως κατὰ μίμησιν τῶν Προφητῶν τῆς Π. Δ. καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου καὶ προλέγον δῆθεν εἰς γλώσσαν μιζοβάρβαρον τὰς τύχας τῶν δυτικῶν καὶ βορείων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἐνιαχοῦ ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τῷ προλόγῳ δηλοῦται ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο συνεγράφη τὸ πρῶτον ἑλληνιστὶ τῷ 1279 ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Ἰταλίας, ὑπὸ Ἱερωνύμου Ἀγαθαγγέλου «ιερομονάχου τῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου τάξεως, γεγεννημένου ἐν Ρόδῳ» καὶ ὅτι Ἰταλικὴ μετάφρασις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Βενεδικτίνου ἱερομονάχου Ἰακώβου τοῦ Παλαιῶτου ἐξεδόθη τῷ 1555 ἐν Μεδιολάνῳ, ἐκ ταύτης δὲ μετεγλωττίσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τῷ 1751 ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Θεοκλήτου Πολυειδοῦς. Προστίθεται δ' ἐν τῷ προλόγῳ ὅτι ὁ μεταφραστὴς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκδόσιν τοῦ 1708, γενομένην ἐν Πρασουίχ (s), καὶ τόπον μὲν τῆς τελευταίας ἐκδόσεως πιθανῶς ἐννοεῖ ὁ γράφων τὸ Βρούνσβικ τῆς Γερμανίας, ἂν μὴ τὸ Πρασουίχ (Prasusich) τῆς Πολωνίας. Ἀλλ' ὅσα λέγει περὶ συγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου εἶνε πεπλασμένα. Πάσαι αἱ ἔρευναι

ἡμῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις πρὸς εὔρεσιν τῆς ἐ-Μεδιολάνοις ἐκδόσεως ἀπέβησαν μάταιαι· αὐτὸ δὲ τὸ κείμενον τῆς Ὀπτασίας τοῦ Ἀγαθαγγέλου, ἀναφερόμενον εἰς ἱστορικὰ γεγονότα τῶν ἀρχῶν κυρίως τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μέχρι τοῦ 1745, ἐλέγχει συγγραφέα αὐτὸν τὸν ὡς μεταφραστὴν παρουσιαζόμενον Πολυειδῆ, ὅστις ἦν ἀνὴρ πολυμαθὴς γράφας ἐκκλησιαστικὰ τινὰ συγγράμματα, ὧν ἐν εἰς λατινικὴν καὶ γερμανικὴν γλώσσαν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον διατριψας ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις τῆς δυτικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐρώπης. Ὁ Πολυειδὴς παρεσκευάσε μὲν πρὸς ἔκδοσιν, ἀλλὰ δὲν ἐδημοσίευσεν τὴν ψευδεπίγραφον Ὀπτασίαν μετὰ τὸν πρόλογον ἔπεται ἀφιέρωσις τοῦ βιβλίου εἰς ἄγνωστον, ἀφελέντος κενοῦ χώρου ὅπως προστεθῆ τὸ ὄνομα κατὰ τὴν τύπωσιν. Ἡ παλαιότερα γνωστὴ ἡμῖν ἔκδοσις ἐγένετο ἐν Ἀθήναις τῷ 1837, τύποις Α. Κορομηλά, ἣτις σημειοῦται ὡς δευτέρα· μετὰ ἐν ἔτος (1838) ἐξεδόθη ὁ Ἀγαθαγγελοῦ ὑπὸ Π. Δ. Στεφανίτση ἐν «Συλλογῇ διαφόρων προρρήσεων.» Ἀλλὰ προτοῦ ἐκδοθῆ διὰ τοῦ τύπου ἡ Ὀπτασία τοῦ Ἀγαθαγγέλου ἦν γνωστοτάτη τοῖς Ἑλλησιν ἐν χειρογράφοις, τὰ δ' ἀντίγραφα αὐτῆς ἐπολλαπλασιάσθησαν μάλιστα κατὰ τὸ τέλος τῆς παρελθούσης καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ οὐχὶ ἀναξία λόγου ῥοπή ἦν ἔσχεν ὁ Ἀγαθαγγελοῦ πρὸς ἀναρρίπισιν τοῦ φρονήματος κατὰ τοὺς τελευταίους τῆς δουλείας χρόνους ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ μὴ καταφρονήσωμεν τὸ ἄτεχνον τοῦτο κατασκευάσμα τοῦ Πολυειδοῦς. Ὅτι ἐπέρρωσε τὰς ἐλπίδας τοῦ ἔθνους περὶ ἀπελευθερώσεως καὶ ἀνακτήσεως τῆς πατρίου χώρας εἶναι ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως, ὁμολογοῦσι δὲ τοῦτο οἱ πλεῖστοι τῶν ἱστορικῶν τῆς ἡμετέρας ἐθνεγεσίας. «Τὸ πλῆθος, λέγει ὁ Φιλήμων ἐν Δοκιμίῳ περὶ τῆς φιλικῆς ἐταιρίας (σ. 217), ἐχειραγωγεῖτο ὠφελίμως καὶ ἀπὸ τὰς ὀπτασίας τοῦ Ἀγαθαγγέλου, πιστεύον δογματικῶς τὴν μέλλουσαν μεταβολὴν τῆς τύχης του.» Ἡ πίστις περὶ τοῦ ἀψευδοῦς τῶν χρησμῶν τοῦ Ἀγαθαγγέλου διετηρήθη ἀκράδαντος καὶ μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, μόλις καὶ βραδέως ἀπαμβλυνθεῖσα μετὰ τὸν Κοιματικὸν πόλεμον· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν οὐχὶ σπανίως ὁ λαὸς πρὸς κύρωσιν τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων ἀναφέρει ὅτι «τὸ λένε τὰ χαρτιά μας κι' ὁ Ἀγαθαγγελοῦ», ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες εὐάριθμοι ἀκόμη Ἀγαθαγγελισταί, καὶ ἐκδίδονται ἐνίοτε νέαι ἐρμηνεῖαι τῆς Ὀπτασίας τοῦ Ἀγαθαγγέλου.

Τίνα σκοπὸν εἶχεν ὁ Πολυειδὴς πλαστοουργῶν τὸν Ἀγαθαγγελοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν ἀσφαλῶς. Ὅτι ἔγραφε κατ' εἰσήγησιν Ῥωσικὴν

δὲν εἶνε πιθανόν. Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου, ἤρχισαν αἱ νοθεῖαι καὶ αἱ παρερμηνεύειαι τῶν ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ποιηθέντων χρησμῶν, οὓς ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην καὶ ὡς θείαν παραμυθίαν ἐτήρει τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείας Ἐλισάβετ, ὅτε ἔγραφεν ὁ Πολυειδῆς, αἱ ἐνέργειαι πρὸς διάδοσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ῥωσικῆς ἐπιρροῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καίπερ χαλαρώτεροι, δὲν ἦσαν ὅμως σπάνια. Ἄλλ' αἱ τοιαῦται ἐνέργειαι βᾶσιν εἶχον τοὺς παλαιούς βυζαντιακοὺς χρησμούς κατὰ παράδοξον τρόπον ἐρμηνευομένους, διότι τὸ Ξανθὸν γένος, ἦτοι οἱ Νορμανδοὶ, οἵτινες ἐπιστεύετο παλαιότερον ὅτι ὡς ἐχθροὶ θά καταστρέψωσι τὸ Βυζαντιανὸν κράτος καὶ τὴν πρωτεύουσάν αὐτοῦ, ὑπετίθεντο ἐν ταῖς παρερμηνεύειαις καὶ ταῖς ψευδεπιγράφοις προρρήσεις τῶν φιλορρώσων ὡς λυτρωταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καταστροφεῖς τῶν ἀπίστων καὶ τὸ σπουδαίωτατον Ρώσσοι ἀντὶ Νορμανδῶν. Ὁ δὲ Πολυειδῆς τὴν παντελῶς ἀγνοῶν τοὺς παλαιούς χρησμούς, ἐν παρόδῳ ἐνιαχοῦ προλέγει μεταβολὴν τῆς τύχης τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα καὶ δὴ μετὰ συμπλήρωσιν τετρακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὐδαμῶς ὅμως ποιῶται μνείαν τῶν Ρώσσων ὡς ἐλευθερωτῶν τῆς Ἀνατολῆς, διότι τὸ ἐν κεφ. Ε' χωρίον περὶ τούτου εἶναι προφανῶς παρεμβεβλημένον. Ὅθεν πιθανώτερον φαίνεται ἡμῖν ὅτι οὐχὶ φιλοπατρία ἢ φιλορρωσισμὸς παρώρμησαν τὸν Πολυειδῆ νὰ γράψῃ τὴν Ὀπτασίαν δι' ἧς ἀσυνειδήτως τηλικαύτης ὀφελείας ἐγένετο πρόξενος εἰς τὸ ἔθνος του, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πρὸς τοὺς παπιστὰς μῖσος, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐργοῖς του καταφαίνεται· διότι κατὰ τῆς Ῥώμης ἰδίᾳ ἐκτοξεύει πικρότατα βέλη, ἐπιχαίρων ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῆς, καὶ ἐκ τῆς αἰρετικῆς Γερμανίας, ἧς ταχεῖαν ἐλπίζει τὴν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπάνοδον, ἀποδέχεται τὴν ταπεινώσιν τῆς λατινικῆς ἀλαζονείας καὶ ἐπάρσεως.

Ἡ Ὀπτασία τοῦ Ἀγαθαγγέλου διαιρεῖται εἰς κεφάλαια δέκα. Ἐν τῷ πρώτῳ προλέγεται ἡ κατάλυσις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους· «Κωνσταντίνος ἤρξατο καὶ Κωνσταντίνος ἀπολέσει τῆς Ἀνατολῆς τὸ Βυζαντινὸν βασίλειον» μετὰ θαυμαστῆς δ' ἀφελείας ὀρίζεται καὶ τὸ ἔτος τῆς καταστροφῆς ἀκριβέστατα. Εἶτα αἱ προρρήσεις περιστρέφονται εἰς γεγονότα τοῦ ΙΣ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς· εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐν Κἀδῳ (ἦτοι ἐν Γάνδη) γεννηθέντος υἱοῦ ἀνθρώπου ὡς αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας (ἦτοι Καρόλου τοῦ Ε') εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Λουθήρου, εἰς τὴν παραιτήσιν Καρόλου τοῦ Ε', εἰς τὴν ἀνακλήρυσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου τοῦ Β' ὡς βασιλέως τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Φερδινάνδου ὡς

αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εἰς τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ Ἀψβουργικοῦ οἴκου διὰ τοῦ θανάτου τῶν δύο τελευταίων ἀρρένων ἀπογόνων αὐτοῦ, ἦτοι Καρόλου τοῦ Β' (1700) καὶ Καρόλου τοῦ Σ' (1740) καὶ εἰς τὴν ἀνάρρησιν τῆς θυγατρὸς τοῦ τελευταίου τούτου Μαρίας Θηρεσίας εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Ἐν κεφ. Β' Γ' καὶ Δ' λόγος γίνεται περὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς ἣν καίπερ αἰρετικὴν συμπαθεῖ ὁ γράψας, καὶ περὶ τῆς ἐχθίστης Ῥώμης. Ἐν τῷ Ε' κεφ. ἀναφέρονται τὰ κατὰ Πέτρον τὸν μέγαν, οἱ πόλεμοι αὐτοῦ πρὸς Κάρολον τὸν ΙΒ' καὶ τοὺς Τούρκους (1713), οἱ γάμοι τοῦ μετὰ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Α' ἢ φαίνεται βδελυσσόμενος ὁ Ἀγαθαγγελοῦ καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ (1725). Εἶτα δὲ ἡ ἐκλογὴ ὡς αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας τοῦ Βαυαροῦ Καρόλου τοῦ Ζ' (1742). Εἶναι δ' αὕτη ἡ περικοπὴ («κυρώσει Παβάρῳ τὸ ἱμπερίον» κλπ.) ἡ ἀσφαλὴς ὑπὸ τῶν Ἀγαθαγγελιστῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος θεωρουμένη πρόρρησις τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ ἢ τοῦλάχιστον τῆς δυναστείας τοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μεθ' ὃ μεταβαίνει εἰς τὴν ταπεινώσιν τῆς Γαλλίας διὰ τῆς ἐκλογῆς βασιλέως τῆς Πολωνίας Αὐγούστου τοῦ Γ' (1735) καὶ τῆς κυρώσεως ταύτης διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ εἰρήνης, καὶ εἰς τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς Καρόλου τοῦ ΙΒ' Οὐλρίκης μετὰ τοῦ πρίγκηπος τοῦ Ἔσσην Κάσσελ. Τὰ κεφ. Σ' καὶ Ζ' ἀναφέρονται εἰς τὸν Αὐστριακὸν περὶ διαδοχῆς πόλεμον, παρεντιθεμένου καὶ ὑπαινιγμοῦ περὶ τῆς διαρκείας τῆς βασιλείας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ζ', συμβάντος τῷ 1745. Τὸ Η' κεφ. πραγματεύεται περὶ τῶν ῥωσσικῶν πραγμάτων τὸ Θ' περὶ τῶν Πολωνικῶν τὸ τελευταῖον περὶ τῶν γερμανικῶν. Πάντα τὰ γεγονότα ταῦτα περικαλύπτονται δι' ἀλληγορικῆς γλώσσης καὶ προφητικοῦ μυστηρίου, ἀλλὰ τοσαῦτον ἀτελῶς, ὥστε δὲν εἶνε δύσκολον νὰ διακριθῶσι τὰ ἀποκρυπτόμενα ὀνόματα ἢ πράγματα. Κατ' ἐξαιρέσιν τὸ παρεμβεβλημένον ὑπὸ φιλορρώσων ἐν τῷ Ε' κεφ. χωρίον ἀναφέρει σαφέστερον τὰ πράγματα. Τοῦτο ὅμως ἐν τισὶ μόνον χειρογράφοις, ἐν τοῖς λοιποῖς διατηρηθέντος τοῦ αὐτοῦ ἀποκαλυπτικοῦ ὕφους τῆς Ὀπτασίας. Ὡσεὶ ἐφοβεῖτο ὁ ψευδογράφος μὴ παρανοηθῆ ἢ προφητεία ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ ἀετοῦ (ἦτοι Πέτρου τοῦ μεγάλου) ἔθεσεν ἀποκαλύπτως «ὃ τῶν Ῥώσσων μονάρχης» μεθ' ὃ ἀναφέρει τὴν σειράν τῶν βασιλειῶν ἐν Ῥωσσίᾳ, ὀνομαστί μνημονεύων τοῦ Πέτρου (τοῦ Β', 1727-1730) καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς εὐτυχοῦς γυναικὸς (Ἐλισάβετ) υἱοθετηθέντος Πέτρου (Θεοδώροβιτς 1745). Τοῦτο δ' εἶναι τὸ τελευταῖον ἱστορικὸν γεγονός, ἐλέγχον ὅτι ἡ παρεμβολὴ ἐγένετο πρὸ τοῦ θανάτου τῆς Ἐλισάβετ (1760), διότι τὰ μετὰ ταῦτα εἶναι

ὑπὲρ τὸ ῥέον προφητικά μνημονευμένων ἐτέρων
δύο ἀνυπάρχτων Πέτρων, τοῦ Δ' καὶ Ε' ὡς μελ-
λώντων νὰ ἀπλώσωσιν εἰς Βυζάντιον τὸν σταυ-
ρὸν καὶ νὰ ἀφανίσωσι τῶν Ἰσραηλιτῶν τὴν
δύναμιν.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

ΔΡΑΜΑ

(Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Β' πράξεως.)

Η ΣΚΗΝΗ ΕΝ ΒΙΕΝΝῃ, ΕΝ Τῷ ΟΙΚῷ ΤΟΥ ΡΗΓΑ.

**Ῥήγας, Οικονόμου, Παπᾶ Κοσμᾶς, Κανταρτζῆς,
Ἀργέντης, Φώτιος, Καπετὰν Στάθης.**

*Εἰσέρχεται ὁ Σητσαῖος, σείων ἐπιστολὴν ὑπὲρ
τῆρ κεφαλῆρ του.*

Σητσαῖος (πρὸς τὸν Ῥήγαν).
Σοῦ φέρω εὐαγγέλια χαρᾶς! ὁ Βοναπάρτης
εἰς Βενετίαν σὲ καλεῖ νὰ συνεννοηθῆτε.

Ἄλλοι (ἐκτὸς τοῦ Οἰκονόμου).
Ζήτω ὁ μέγας στρατηγός! ὁ Βοναπάρτης ζήτω!

Ῥήγας (συγκινημένος).
ὦ! νὰ φιλήσω ἤθελα τὸ στόμα ποῦ προφέρει
αὐτὰ τὰ λόγια τὰ χρυσᾶ, τοῦ οὐρανοῦ τὰ λόγια.
(ἔταρακαλίζεται τὸν Σητσαῖον ἔνθακρος).
Πατρίς, εὐφραίνου! διὰ σὲ τὰ δάκρυά μου τρέχουν.

Σητσαῖος.
ὦ Ῥήγα, εἶσαι εὐτυχῆς κ' εὐτυχιστέρ' ἀκόμα
εἶν' ἡ πατρίς, ποῦ τέκνον τῆς καυχᾶται ὅτι σ' ἔχει.
Ἐμάγευσε, ἐκέρδισε μετ' ὑπόμνημά σου
τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔκτακτον. — Πλὴν διάβασε τὸ γράμμα.

Ῥήγας. *(Ἀποσφραγίζων καὶ ἀναγινώσκων τὴν ἐπι-
στολὴν ἐν συγκινησει).*

Τώρα τολμῶ ἐλευθερον τὸ πέτασμα ν' ἀφήσω
τῶν τολμηρῶν ἐλπίδων μου! Τώρα τολμοῦν οἱ πόθοι
νὰ τρέξουν ἀχαλίνωτοι στὸ πύρινόν των ἄρμα
καὶ νὰ ἐγγιζούν τ' οὐρανοῦ τὴν ζαφειρένια στέγην!
(Παρατρεφῆ τὴν ἐπιστολὴν)

Σητσαῖος.
Τὴν ἔγραψεν ὁ ἴδιος.

Ῥήγας. *(Ἀκούετε, ὦ φίλοι!*
Ἐχάραξε τὰ γράμματα τὸ σιδερένιο χέρι,
Ποῦ τῆς δουλείας τὸν ἀγρὸν τὸν ἄκαρπον ὀργώνει.
*(Ἡ ἐπιστολὴ γίνεται ἀνάρπαστος ἀπὸ τὰς
χεῖράς του. Ἐξαλλος ἐνθουσιασμός)*

Φώτιος (ἀσπαζόμενος τὴν ἐπιστολὴν).
Ἄφησ' τὸ γράμμα ν' ἀσπασθῶ τοῦ νέου Ἀλεξάνδρου.

Κανταρτζῆς
Τοῦ μέλλοντος συμμάχου μας.

Στάθης.
Τοῦ τρόμου τῶν τυράννων.
Κοσμᾶς (ὄψων τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν).
Νῦν ἀπολύεις, Δέσποτα! — Εὐτυχισμέν' ἡμέρα!
Εἶθε τὸ φῶς σου τὸ λαμπρὸν νὰ προμηνύῃ πλέον
ἐλευθερίας ἀνοίξιν εἰς χιλιάδες δούλους!

(Ὁ Οἰκονόμου ἔσταται ὠχρὸς καὶ τεταραγμένος).

1) Ὁ ἐν Τεργεστῇ καταθὸς τὸν Ῥήγαν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν ἀστρανομίαν.

Ῥήγας (ὥσει κατ' ἴδιαν).

Καρδιά μου, μὴ ζαλίζεσαι ἀπ' τῆς χαρᾶς τὴν μέθην.
Ἐὰν ἡ ποθητὴ στερεῆ πλῆσιόν μας προβάλλῃ,
πλὴν θάλασσα ἕως ἐκεῖ ἀπλόνεται ἀκόμα,
ποῦ ἔχει βάθη καὶ κρημνοὺς καὶ τρικυμίας τρέφει.
(πρὸς τὸν Σητσαῖον).

Λοιπὸν τὸν εἶδες; ἤκουσες λοιπὸν τὴν λαλιάν του;

Σητσαῖος.
Τὸν εἶδα, μοῦ ἐλάλησε. Μοῦ εἶπε πῶς εἰξεύρει
καὶ ἐκτιμᾷ τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνας καὶ σκοποὺς σου
καὶ ἔχει τὴν διάθεσιν νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ.
Πρὶν γράφῃς, ἤξευρε πολλὰ ἀπ' τοὺς Στεφανοπούλους,
ποῦ πέρυσι ταξίδευσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλλην
καὶ εἰς τὸν Ναπολέοντα ζωγράφισαν μετ' ἄλλον
τὰ πάθη τῆς πατρίδος μας, τοὺς πόθους, τοὺς παλ-
[μοὺς τῆς.

Αὐτοὶ τὸν δρόμον ἀνοίξαν εἰς τὸ ὑπόμνημά σου.

Ῥήγας.
Γνήσια τέκνα τοῦ Μωρηᾶ!

Κοσμᾶς.
Εὐλογημένα νᾶσθε!

Σητσαῖος.
Μοῦ εἶπεν - ὦ, τὰ λόγια του τὰ στρογγυλὰ καὶ λίγα
ἦταν χρυσάφι καθαρὸν γιὰ τῆς ἐλπίδες δούλων.
Φίλοι, νὰ τὸν ἐβλέπετε ἐνῶ μοῦ ὠμιλοῦσε,
πῶς ἔλαμπε καὶ ἀστραπτε τὸ μάτι τὸ βαθύ του,
ὅπου θαρρεῖς ἐπλάσθηκε τὸ μέλλον νὰ διαβάξῃ
καὶ σὰν τὴν ἀστραπὴν γοργὸν τὴν σφαῖραν ν' ἀγκαλιάζῃ!
Ἐγὼ στεκόμουν ἄφωνος, ὡσὰν γοητευμένος,
κ' ἐστῆλονα μετ' ἄσπαστον τὸ μάτι μου ἐπάνω
εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐκείνου τοῦ μετώπου,
ποῦ ἦτον ἄξιον νὰ φορῆ τὸ στέμμα τῆς γῆς ὅλης,
τὰ στέμματα' ἂν δὲν ἤρχετο τῆς σφαιρας νὰ συντριφῇ.
Καὶ ἔπειτα τί στρατηγοὶ κοντὰ του νικηφόροι
καὶ πρίγκιπες ἰταλικοὶ καὶ βασιλεῖς καὶ δούκες,
ποῦ εἶτε οἰκειοθελῶς, εἶτε ἀπὸ ἀνάγκην
τοὺς θρόνους των ἀρνήθησαν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν
κ' ἐστέκοντο τριγύρω του, ὡσὰν ἄπλοῖ πολῖται!

ὦ, ποῖα εἰκὼν τῆς θεϊκῆς, σεμνῆς ἐλευθερίας,
ποῦ ἔσυρε στὸ ἄρμα τῆς δειλῆς, ταπεινωμένην
τὴν γραιὴν, τὴν ἁμαρτωλὴν, τὴν φαυλὴν δεσποτείαν!
Ἐνόμισα πῶς βρέθηκα εἰς πόλιν ἄλλης σφαιρας,
καὶ ὄχι στὴν δεσποτικὴν τῆς Βενετίας πόλιν.

Ὅλην τὴν κατεστόλιζεν ἡ τρίχρωμος σημαία:
τὰ πλοῖα, τὰ νησάκια τῆς, τὰς στέγας τοὺς ἐξώστας.
Τὸν λέοντα τὸν χάλκινον μετ' ἀνοικτὸν τοῦ στόμα
τὸν ἀναποδογύρισε μ' ἀλαλαγμοὺς ὁ κόσμος,
κ' εἰς τὴν πλατείαν ἔστησε τοῦ Μάρκου τοῦ ἁγίου
τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας. Τὸ δουρικτὸν παλάτι,
ἡ γέφυρα τῶν στεναγμῶν, ποῦ ἄπειροι ἄθῳοι
ἀπ' τὴν ζωὴν ἐπέρασαν εἰς τὰ βασανιστήρια,
ἡ φυλακαῖς ἡ σκοτειναῖς καὶ μολυβοστρωμέναις,
ὅλα τὰ καταχθόνια τῆς τυραννίας μέσα
ἀνοίχθησαν! καὶ ἔθεσε τὸν δάκτυλον ὁ κόσμος
ἐπάνω εἰς τὴν ὑποῦλην, ἀπόκρυφην πληγὴν του,
ποῦ χρόνια ἐφαρμάκνευε τὸ καθαρὸν του αἷμα.

«Ζήτω οἱ Γάλλοι!» ἔκραζαν, «Ζήτω ὁ Βοναπάρτης!»
καὶ ὁ Μασσαλιωτικὸς ἀντιλαλοῦσεν ὕμνος
καὶ σπαρταροῦσεν ἡ καρδιά καὶ ἔβραζε τὸ αἷμα. —
ὦ Ῥήγα, ὅσα μιά φορὰ στὸν ἐνθουσιασμόν μας
ὠνειρευόμεθα οἱ δύο, τὰ μάτια μου τὰ εἶδαν.

Μὰ ἔξαφνα ἐπόνεσα, τὰ δάκρυα μετ' ἔπλησαν
γιατὶ στὴν λάμπιν τῆς χαρᾶς ἐκείνης καὶ τῆς μέθης
τὸ φάντασμα ἐπέρασε τῆς δυστυχούς πατρίδος
συννεφιασμένον καὶ χλωμὸν καὶ ἀλυσοδεμένον. —
Εἶπα στὸν Ναπολέοντα τὸν πόνον μου, κ' ἐκείνος
ἐκάθισε καὶ ἔγραψε καὶ εἶπε: «Ἐχε θάρρος!